

Labklājības tipoloģijas matricas pielietojums teritoriju attīstītības novērtēšanā

09.12.2014.

Mg.oec. Jeļena Lonska
zinātniskā grāda pretendente
Daugavpils Universitātē;
Kredītu piešķiršanas komisijas
priekšsēdētāja, lektore
Rēzeknes Augstskolā

Pētījums ir veikts J.Lonskas
promocijas darba
«**Teritoriju attīstības novērtēšana
Latvijas reģionos**»

ietvaros ekonomikas doktora (Dr. oec.)
zinātniskā grāda iegūšanai
(zinātniskā vadītāja Daugavpils Universitātes
vadošā pētniece, Dr.oec. **Vera Boronenko**)

EIROPAS SAVIENĪBA

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Šis darbs izstrādāts ar Eiropas Sociālā fonda atbalstu projektā
„Atbalsts Daugavpils Universitātes doktora studiju īstenošanai, 2. kārtā”
Vienošanās Nr. 2012/0004/1DP/1.1.2.1.2/11/IPIA/VIAA/011

Pētījuma mērķis

Pamatojoties uz Attīstības ekonomikas teorētiskajām pamatnostādņēm, izstrādāt un aprobēt Latvijas reģionu attīstības novērtēšanas instrumentu, kas atbilstu mūsdienu pasaules līmenim

Kas ir attīstītība?

Akadēmiskā terminu datubāze *AkadTerm*

[Palīdzība](#)

Jūs meklējāt **attīstītība**

Atrasts 1 termins

- attīstītība

1. **EN** state of development*

LV attīstītība

RU развитость

DE Entwickeltheit

Ekonomikas, lietvedības un darba organizācijas termini (ELDO) — R., 1995

Avots: LZA Terminoloģijas komisija, 2014.

ATTĪSTĪBA

process

RAŠANĀS

SASNIEGŠANA

REZULTĀTS

Teritorijas kapitāls

Teritorijas kapitāla kvantitatīvais
pieaugums un akumulēšana

Teritorijas **attīstītība** –
kvalitatīvais sasniegums

1. att. Attīstība kā process un tā rezultāts

Avots: Lonska, Boronenko 2012.

Attīstības procesa definējums laika gaitā:

XX gadsimta 70.-tie gadi:

Attīstība = ienākumu pieaugums + valsts kopējā ekonomiskā izaugsme

➔ Tomēr nabadzība, nevienlīdzība un bezdarbs joprojām pastāvēja

XX gadsimta 80.-tie gadi:

Attīstība = ekonomiskā izaugsme + nemateriālās vērtības

XX gadsimta 90.-tie gadi:

Attīstība = cilvēku kopējā labklājība

Cilvēkkapitāla koncepcija (Schultz, 1960, 1961, 1971;
Becker, 1962, 1964)

➔ Tautas attīstības koncepcija (Haq, 1991, 1995; Sen, 1983, 1999)

Tautas attīstības koncepcija:

- Pamatā ir Attīstības ekonomikas teorētiskās atziņas;
- Teritoriju attīstības galamērķis ir cilvēku *dzīves kvalitātes* uzlabošana, ko realizē, panākot ekonomisko izaugsmi;
- Veiksmīgas teritoriju attīstības priekšnosacījums ir nevis bagātība, bet tas, kā tā tiek izmantota dažādās valstīs

Teritoriju attīstība

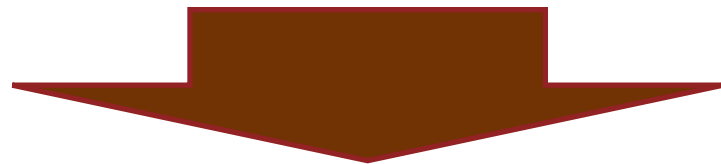
ir teritoriju ekonomiskās, sociālās un kultūras struktūras pozitīvo kvalitatīvo pārmaiņu process, kas ir mērķtiecīgi orientēts uz šo teritoriju iedzīvotāju kopējās labklājības pieaugumu

EK paziņojums «IKP un ne tikai. Progresā novērtējums mainīgā pasaulē» (2009);

«Saimnieciskās darbības un sociālā progresā noteikšanas komisijas ziņojums» («Stiglitz-Sen-Fitoussi» komisijas ziņojums (2009);

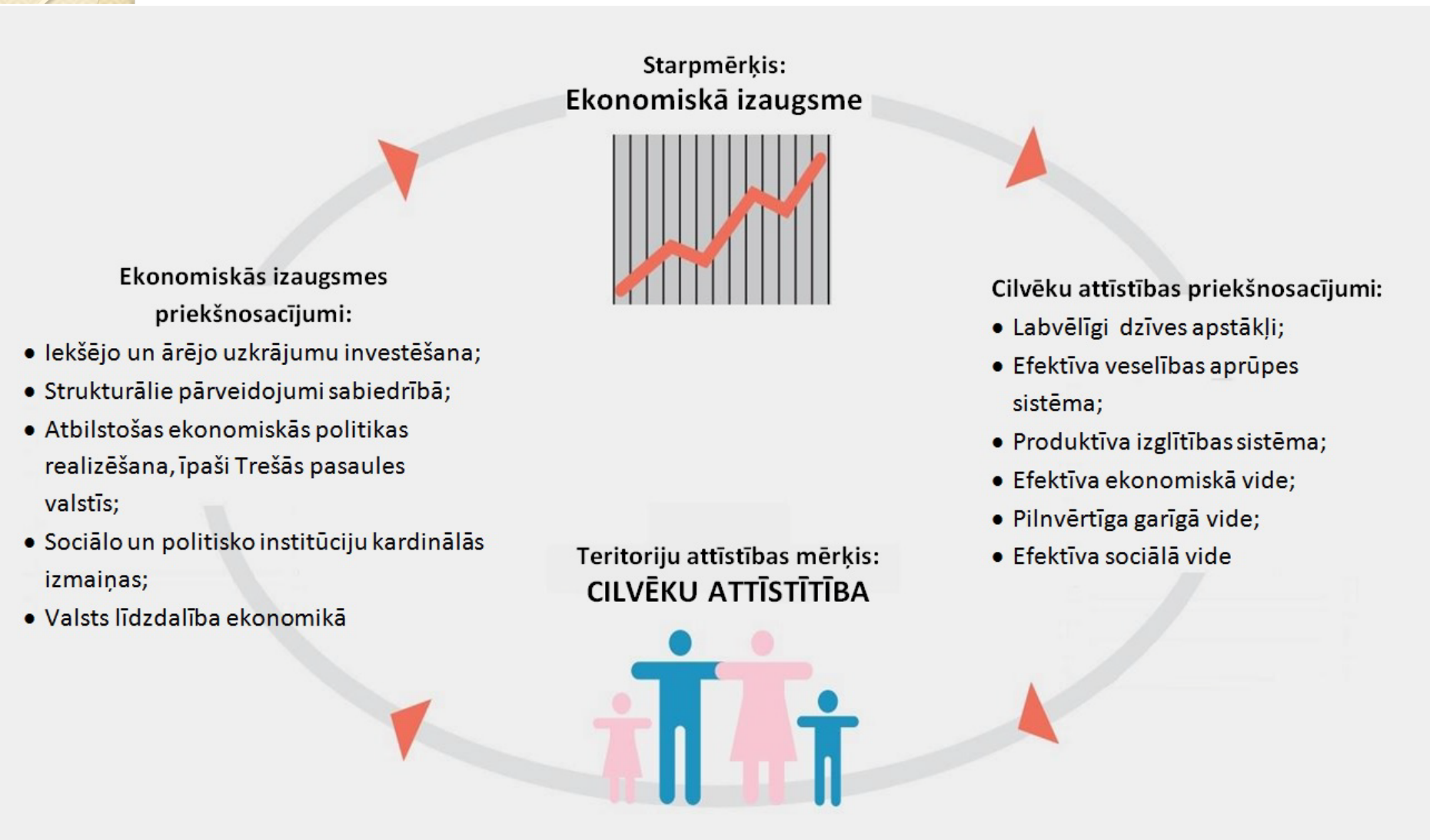
Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas ziņojums «IKP un ne tikai. Pilsoniskās sabiedrības līdzdalība papildu rādītāju izvēlē» (2012)

Teritoriju attīstības novērtēšanā IKP rādītājs ir jāpapildina ar cilvēku kopējo, t.sk. subjektīvo labklājību aptverošiem rādītājiem

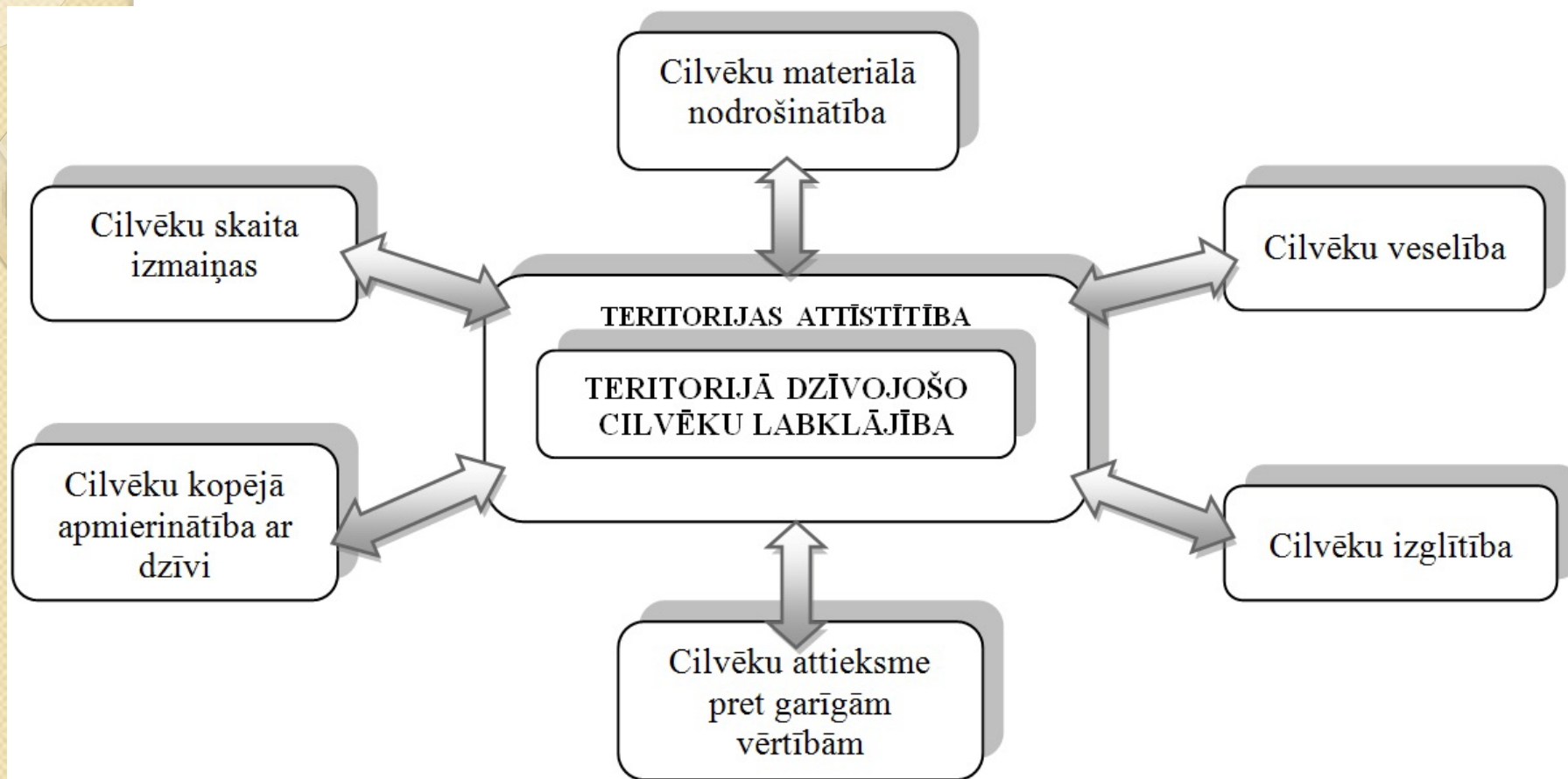
Teritoriju attīstības novērtēšanā jāizmanto:

- Objektīvie sociāli ekonomiskie rādītāji + subjektīvie rādītāji;
- Kvantitatīvā (evolucionārā) attīstības novērtēšanas pieeja + kvalitatīvā (plurālistiskā) attīstības novērtēšanas pieeja

**2. att. Ekonomiskās izaugsmes un tās priekšnosacījumu ietekme uz cilvēku attīstību
Tautas attīstības koncepcijas ietvaros**

Avots: autores izveidots, balstoties uz Soubotina, Sheram, 2000; Domar, 1957; Lewis, 1955; Todaro, Smith, 2011; Myrdal, 1968; Prebisch, 1978; Cortright, 2006; Haq, Jolly, 1996.

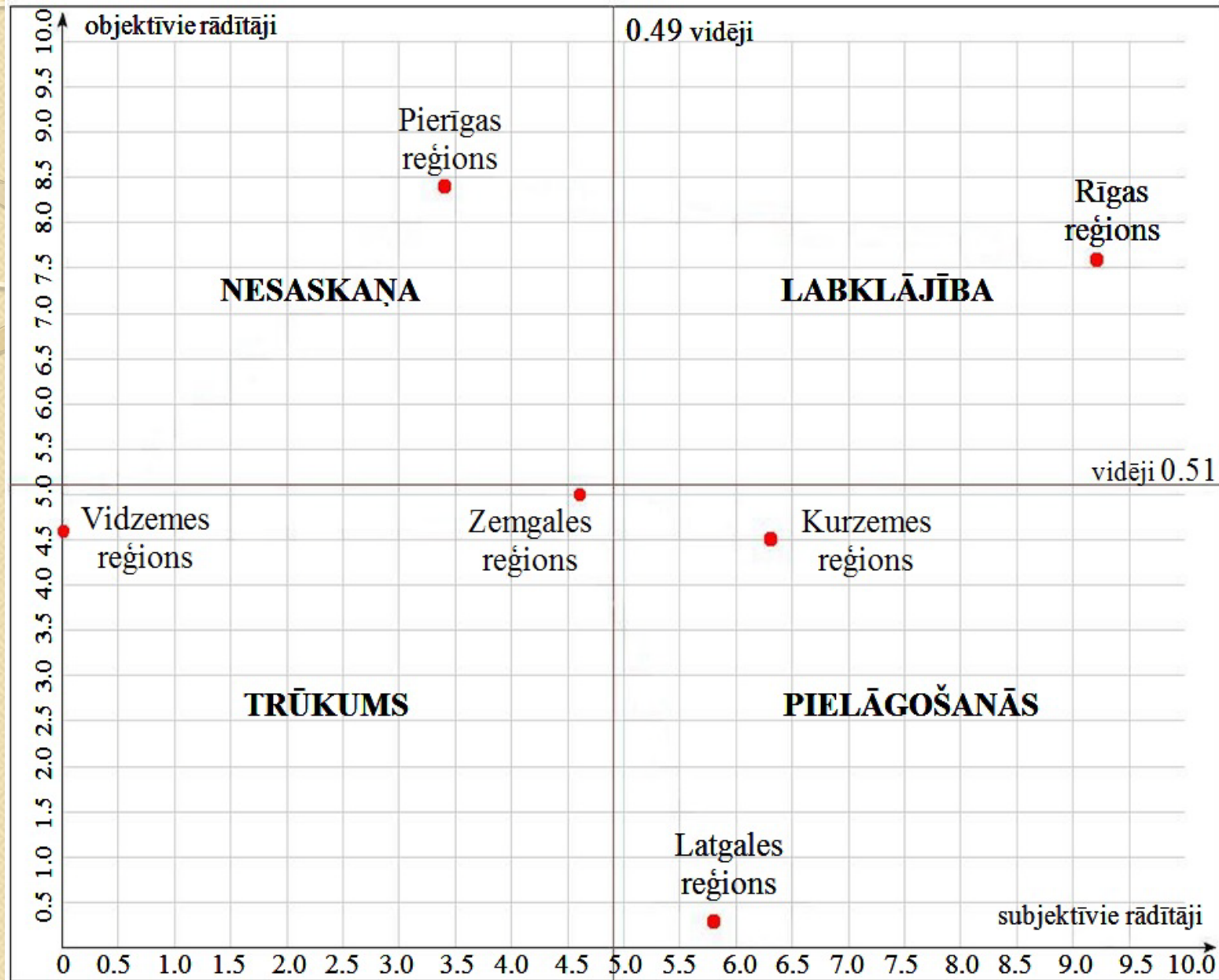
3. att. Jaunizveidotās teritoriju attīstības novērtēšanas strukturālās shēmas pamatrādītāji un to mijiedarbība
 Avots: autores izveidots attēls.

1. tabula

V. Zapfa Labklājības tipoloģijas matrica

Subjektīvā labklājība Objektīvie dzīves apstākļi	<i>Augsta</i>	<i>Zema</i>
<i>Labi</i>	Labklājība <i>(well-being)</i>	Nesaskaņa <i>(dissonance)</i>
<i>Slikti</i>	Pielāgošanās <i>(adaptation)</i>	Trūkums <i>(deprivation)</i>

Avots: Zapf, 1984.

4. att. Latvijas statistisko reģionu izvietojums pēc vidējām normalizētām teritoriju attīstības novērtēšanas strukturālās shēmas rādītāju vērtībām uz V. Zapfa Labklājības tipoloģijas matricas
Avots: autores izveidots.

Atzinums

Nav iespējams izcelt kādu vienu no Latvijas statistiskajiem reģioniem pēc tā augstākās vai zemākās attīstītības, var tikai apgalvot, ka Latvijas reģioni ir **kvalitatīvi citādi attīstīti** un uz šo parādību ir jāraugās no **plurālistiskās paradigmas** viedokļa, uzsverot katra reģiona funkcionālo lietderīgumu vienotās Latvijas valsts funkcionēšanā

Paldies par uzmanību!

Labklājības tipoloģijas matricas pielietojums teritoriju attīstītības novērtēšanā

09.12.2014.

Mg.oec. Jeļena Lonska
zinātniskā grāda pretendente
Daugavpils Universitātē;
Kredītu piešķiršanas komisijas
priekšsēdētāja, lektore
Rēzeknes Augstskolā